

Notulen Verenigde Vergadering (VV)

Datum: woensdag 10 mei 2023, 13:00-16:30 uur
Plaats: VV-zaal Leiden
Verslag: M. Brouwer, Vi.a.Vi Office Management

Aanwezigen dagelijks bestuur (D&H):

Dhr. R.A.M. van der Sande (dijkgraaf) (voorzitter)
 Mevr. T.O. Fierens (hoogheemraad) (PvdA)*
 Dhr. M. Kastelein (hoogheemraad) (CDA)*
 Dhr. J.B. Knapp (hoogheemraad) (VVD)*
 Dhr. G.H. von Faber* (hoogheemraad) (Water Natuurlijk)

Dhr. J.P. de Vries (hoogheemraad) (Agrarisch)*

* = demissionair

Aanwezige VV-leden:

Mevr. V.M.M. Van der Burg (BBB)
 Dhr. H.J. van Egmond (BBB)
 Dhr. H. Hazenoot (BBB)
 Dhr. W. van Roon (BBB)
 Dhr. H.J. van Egmond (BBB)
 Dhr. H.C.M. Kortman (VVD)
 Dhr. J.L. van Oeveren (VVD)
 Mevr. S.F. Jahan (VVD)
 Mevr. A.H.G. van Zantvoort (PvdA)
 Mevr. K. van Rooten (PvdA)
 Mevr. L.M. Willemse (PvdA)

Dhr. K. Buskermolen (Water Natuurlijk)
 Mevr. S.U. Dewkalie (Water Natuurlijk)
 Dhr. H. van Dijk (Water Natuurlijk)
 Mevr. A.V. Baerveldt (Water Natuurlijk)
 Dhr. H. van der Kaap (PvdD)
 Dhr. J.A. Stenfert Kroese (PvdD)
 Mevr. M.R. Verkleij-Lemmers (CDA)
 Dhr. A.J.G. Burger (CDA)
 Mevr. D.J.M. Corbey (Natuurterreinen)
 Dhr. J.G.M. Schouffoer (Natuur)
 Dhr. R.A. Roorda (CU-SGP)
 Dhr. J.B. van den Berg (AWP)
 Dhr. A.H.J. van Strien (50PLUS)

Afwezigen met afmelding:

Dhr. A.G. Straathof (BBB)
 Dhr. J.A.M. van der Slot (Agrarisch)
 Dhr. J. van Pareren (JA21)

Overige aanwezigen:

Mevr. M. Middendorp (SAD)
 Mevr. I.C. Gerrits (bestuursadviseur)
 Mevr. E.M. Voogd (bestuursondersteuning)

1. Opening, vaststelling agenda en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering en heet alle aanwezigen van harte welkom in een buitengewoon nat Nederland, wat voor waterschappen uiteraard fantastisch is. Waterschappen worden hier vrolijk van. Binnen dat heerlijke hemelse tranendal vindt de verenigde vergadering plaats. Er wachten veel agendapunten. Daarvan zijn de meeste hamerstukken. Aan het einde van de vergadering is er een gesprek over de conceptovereenkomst van de formerende partijen. Bij aanvang wordt gestart met de benoeming van een aantal commissieleden.

De heer Van Pareren (JA21) en de heer Van der Slot (Agrarisch) hebben zich afgemeld.

Agendapunt 4 is vervallen en gemakshalve zijn de agendapunten niet opnieuw genummerd.

Er is een agendapunt ingevoegd. Conform het Reglement van Orde is het stuk van de formerende partijen net voor de rondvraag geagendeerd.

Mevrouw **Van der Burg** (BBB) deelt mee dat de heer Straathof ook afwezig is in deze vergadering.

Mevrouw **Van Zantvoort** (PvdA) vraagt naar het aan de orde stellen van agendapunt 7.1. Haar fractie wil daar kort bij stilstaan.

De **voorzitter** antwoordt dat de afwezigheid van de heer Straathof wordt genoteerd. En hij was al geïnformeerd dat mevrouw Van Zantvoort de TKN Memo over WBP6 aan de orde wilde stellen.

De VV-leden hebben allen antwoorden ontvangen op de openstaande technische vragen. Op 4 mei is een nazending geweest en na instemming is hiermee de agenda uitgebreid.

Op tafel treffen de VV-leden een uitvraag aan over het inwerkprogramma. Ervan uitgaande dat iedereen bij alle onderdelen aanwezig is, wordt het belang voor de catering benadrukt om eventuele afwezigheid vooraf aan te geven.

Ten slotte wordt aangekondigd dat er extra vergaderingen zullen worden georganiseerd die te maken hebben met het te formeren college. Vooralsnog betreft dat 31 mei a.s. voor een nieuw te installeren college. Daarnaast wordt gezocht naar het ideale moment om afscheid te nemen van drie zittende leden van het college. Dat zal 14 of 28 juni a.s. worden en hierover zal op een later moment worden gecommuniceerd. Beide vergaderingen – 31 mei en een datum in juni – zullen plaatsvinden aan het einde van de middag om degenen die al werkzaamheden hebben gepland de mogelijkheid te bieden daarbij aanwezig te zijn.

De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

De heer **Van Oeveren** (VVD) staat te trappelen om de VV-leden uit te nodigen voor de Nationale Molendag die aanstaande zaterdag plaatsvindt. Hij vraagt aandacht voor Aarlanderveen. Daar kan een van de Rijnlandse kroonjuwelen bezocht worden: de molenviergang. Deze vier molens zorgen voor een droge polder en hebben een molenaar die in dienst is. Het is geweldig om dit te zien, ook voor kinderen. De toegang is gratis en alle VV-leden zijn van harte welkom.

Mevrouw **Baerveldt** (Water Natuurlijk) attendeert de VV-leden op het prachtige stoomgemaal in Halfweg waar ook een open dag is.

De heer **Van Dunné** (PvdA) voegt hieraan toe dat overal in Rijnland het erfgoed aandacht vraagt.

De **voorzitter** stelt samenvattend dat aanstaande zaterdag het erfgoed uitgebreid in de aandacht staat. Dat kan niet genoeg gezegd worden.

2. Spreekrecht

Er hebben zich geen insprekers aangemeld.

3. Benoeming commissieleden

3.1. Benoeming leden commissie geloofsbrieven

De **voorzitter** wil nagaan of het klopt dat er negen commissieleden zijn die vandaag beëdigd zouden moeten worden. Hij constateert dat mevrouw Meiland afwezig is vanwege ziekte. Indien de commissie geloofsbrieven kan instemmen met haar benoeming, kan de beëdiging plaatsvinden tijdens de volgende vergadering. De benoeming vindt plaats, vooruitlopend op een besluit dat later wordt gevraagd met betrekking tot het Reglement van Orde ten aanzien van het aantal commissieleden per fractie. De commissie geloofsbrieven heeft eerder werk verricht en bestaat wederom uit de leden Willemse, Roorda en Van Dijk. Hij stelt vast dat de commissie wordt herbenoemd. De voorzitter geeft het woord aan de voorzitter, de heer Roorda.

De heer **Roorda** maakt melding van enige onduidelijkheid over de nevenfuncties van mevrouw Meiland.

De **voorzitter** verzoekt de commissie geloofsbrieven om kort te overleggen opdat er duidelijkheid kan worden verschaft over de benoeming van mevrouw Meiland.

De vergadering wordt kort geschorst.

De **voorzitter** heropent de vergadering en geeft de heer Roorda het woord.

De heer **Roorda** leest het proces-verbaal voor van het onderzoek van de geloofsbrieven van de commissieleden van het hoogheemraadschap Rijnland.

Gelet op de artikelen V3 en V4 van de Kieswet, de artikelen 31 en 33 van de Waterschapswet en artikel 12 van het Reglement van Orde verenigde vergadering en commissies 2019 is door de commissie geloofsbrieven, hiertoe door de verenigde vergadering aangewezen op 10 mei 2023, voor beraadslagingen bijeengekomen op 8 mei 2023, en voor besluitvorming bijeengekomen op 10 mei 2023 ter beoordeling van de geloofsbrieven van de commissieleden van het hoogheemraadschap van Rijnland.

Op basis van het Reglement van Orde voor de VV en commissies Rijnland, artikel 6 lid 4 sub c worden commissieleden benoemd, zoveel mogelijk overeenkomstig de procedure voor het benoemen van een lid van het Algemeen Bestuur. De commissie heeft onderzocht of door de fracties als commissielid voorgedragen personen voldaan is aan de vereisten voor het lidmaatschap van het algemeen bestuur conform artikel 31, eerste en tweede lid van de Waterschapswet.

1. Voor het lidmaatschap van het algemeen bestuur is vereist dat men ingezetene is, de leeftijd van achttien jaren heeft bereikt en niet krachtens artikel B 5, eerste lid, van de Kieswet van het kiesrecht is uitgesloten. Het vereiste van ingezetenschap geldt niet voor de vertegenwoordigers van de categorie belanghebbenden, bedoeld in artikel 12, tweede lid, onderdeel c.
2. Een lid van het algemeen bestuur is niet tevens:
 - a. Minister;
 - b. Staatssecretaris;
 - c. Lid van de Raad van State;
 - d. Lid van de Algemene Rekenkamer;
 - e. Nationale Ombudsman;
 - f. Substituut-ombudsman als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de Wet Nationale Ombudsman;
 - g. Commissaris van de Koning;
 - h. Lid van provinciale staten;
 - i. Gedeputeerde;
 - j. Secretaris van de provincie;
 - k. Griffier van de provincie;
 - l. Burgemeester;
 - m. Wethouder;
 - n. Ombudsman of lid van de ombudscommissie als bedoeld in artikel 51b, eerste lid;
 - o. Ambtenaar, in dienst van het waterschap of uit anderen hoofde aan het waterschapsbestuur ondergeschikt of werkzaam ten behoeve van dat waterschap;
 - p. Ambtenaar, in dienst van de provincie, tot wiens taak behoort het verrichten van werkzaamheden in het kader van het toezicht op het waterschap;
 - q. Lid van het algemeen bestuur of van het dagelijks bestuur van een ander waterschap.

Overweging integriteit

De commissie hecht er aan de commissieleden er, wellicht ten overvloede, op te attenderen dat het een lid van het algemeen bestuur van een waterschap op grond van artikel 33, eerste lid, van de Waterschapswet niet is toegestaan:

- a. Als advocaat of adviseur in geschillen werkzaam te zijn ten behoeve van het waterschap of het waterschapsbestuur dan wel ten behoeve van de wederpartij van het waterschap of het waterschapsbestuur;
- b. Als gemachtigde in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de wederpartij van het waterschap of het waterschapsbestuur;
- c. Als vertegenwoordiger of adviseur werkzaam zijn ten behoeve van derden tot het met het waterschap aangaan van:
 1. Overeenkomsten als bedoeld in onderdeel d;
 2. Overeenkomsten tot het leveren van onroerende zaken aan het waterschap;
- d. Rechtstreeks of middellijk een overeenkomst aangaan betreffende:
 1. Het aannemen van werk ten behoeve van het waterschap;
 2. Het buiten dienstbetrekking tegen beloning verrichten van werkzaamheden ten behoeve van het waterschap;
 3. Het leveren van roerende zaken anders dan om niet aan het waterschap;
 4. Het verhuren van roerende zaken aan het waterschap;
 5. Het verwerven van betwiste vorderingen ten laste van het waterschap;
 6. Het van het waterschap onderhands verwerven van onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen;
 7. Het onderhands huren of pachten van het waterschap.

De commissie adviseert de commissieleden voorts dat zij er voor waken, naast het commissielidmaatschap geen werkzaamheden te verrichten die een mogelijke schijn van belangenverstrengeling zouden kunnen

oproepen. Overigens wijst de commissie er met nadruk op dat dit de eigen verantwoordelijkheid is van de commissieleden.

De commissie heeft geconstateerd dat de geloofsbrieven van de volgende benoemde personen als commissielid in orde zijn bevonden:

A.D. Middag (Agrarisch)
K. Buizer (JA21)
J.W. Van der Wijk (BBB)
R.W. Mols (PvdD)
A. Bakx (CDA)
J.J.P. Van der Vlist (50PLUS)
H.A.M. Koenders (PvdD)
J.A. Hekstra (ChristenUnie-SGP)

De commissie constateert dat de geloofsbrieven van de volgende kandidaat nog niet compleet zijn omdat zij, waarschijnlijk in verband met ziekte, deze omissie niet heeft kunnen herstellen.
W.J.M. Meiland (Water Natuurlijk)

Voorstel van de commissie geloofsbrieven aan de verenigde vergadering als commissielid te benoemen:

A.D. Middag (Agrarisch)
K. Buizer (JA21)
J.W. Van der Wijk (BBB)
R.W. Mols (PvdD)
A. Bakx (CDA)
J.J.P. Van der Vlist (50PLUS)
H.A.M. Koenders (PvdD)
J.A. Hekstra (ChristenUnie-SGP)

Aldus vastgesteld op 10 mei 2023 te Leiden door de commissieleden L.M. Willemse, R.A. Roorda en H. van Dijk.

De **voorzitter** dankt de heer Roorda en via hem de commissie geloofsbrieven. Desgevraagd gaat de VV akkoord met de benoeming van deze acht commissieleden.

3.2. Benoeming en beëdiging commissieleden

De **voorzitter** gaat over tot het beëdigen van commissieleden. Vier commissieleden leggen de eed af. Vier commissieleden leggen de belofte af. Hij verzoekt alle acht commissieleden naar voren te komen.

De overige leden gaan staan.

*De **voorzitter** leest de eed voor.*

Ik zweer dat ik, om tot commissielid te worden gekozen of benoemd, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, aan iemand enige gift of gunst heb gedaan of beloofd.

Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk van iemand enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als commissielid naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Bakx** antwoordt 'zo waarlijk helpe mij God Almachtig'.

De heer **Hekstra** antwoordt 'zo waarlijk helpe mij God Almachtig'.

De heer **Van der Wijk** antwoordt 'zo waarlijk helpe mij God Almachtig'.

De heer **Middag** antwoordt 'zo waarlijk helpe mij God Almachtig'.

*De **voorzitter** leest vervolgens de belofte voor:*

Ik verklaar dat ik, om tot commissielid te worden gekozen of benoemd, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, aan iemand enige gift of gunst heb gedaan of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk van iemand enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als commissielid naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **Buizer** antwoordt 'dat verklaar en beloof ik'.

Mevrouw **Mols** antwoordt 'dat verklaar en beloof ik'.

De heer **Van der Vlist** antwoordt 'dat verklaar en beloof ik'.

De heer **Koenders** antwoordt 'dat verklaar en beloof ik'.

De VV-leden applaudiseren.

De vergadering wordt geschorst zodat de benoemde commissieleden felicitaties in ontvangst kunnen nemen.

5. Hamerstukken

De **voorzitter** wijst erop dat het feit dat iets een hamerstuk is, niet betekent dat het geen belangrijk onderwerp of besluit is. Het betekent dat er in een commissie uitgebreid genoeg over gesproken is, waardoor er hier niet meer over gesproken hoeft te worden maar dat slechts een besluit wordt gevraagd. Hij gaat de hamerstukken stuk voor stuk langs.

5.1. Voorjaarsburap 2023

Voorgesteld besluit met Nota van Toelichting en Nota van Wijziging:

- 1. De voorjaarsburap met daarin de begrotingswijziging van € 2,7 miljoen zoals opgenomen in bijlage 1 vast te stellen.*
- 2. De begrotingswijziging van €2,7 miljoen als volgt te dekken:*
 - € 1,7 miljoen hogere dividendopbrengst storten in de reserve schuldreductie;*
 - € 4,4 miljoen onttrekken uit de egalisatiereserves.*
- 3. kennis te nemen van de bestuurlijke voortgangsrapportages Piekberging Haarlemmermeer, AWS Zwanenburg en AWZI Haarlem Waarderpolder, de geheime bijlagen behorend bij deze rapportages en de energiebijlage.*

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.

5.2. Kredietvoorstellen bij de Voorjaarsburap 2023

Voorgesteld besluit:

Vaststellen van de kredieten voor vijf projecten bij de voorjaarsburap 2023:

- 1. Eén uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van € 750.000 voor inventarisatie en vervanging van oeververdedigingen.*
- 2. Voor het programma poldergemalen:*
 - 1. Een uitvoeringskrediet van € 5 miljoen ter beschikking te stellen voor de uitvoering van het tweede deel van het werkpakket van november 2020;*
 - 2. Eén voorbereidingskrediet van € 4 miljoen ter beschikking te stellen voor de voorbereiding van het nieuwe pakket maatregelen aan poldergemalen en voor het uitvoeren van enkele maatregelen met een korte voorbereidingstijd.*
- 3. Voor KRW3 Zuid – maatregelen Zoetermeer:*
 - 1. Een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van € 12 miljoen;*
 - 2. Aan de vertrouwelijke bijlage bij de kredietaanvraag geheimhouding op te leggen op grond van*

artikel 55b van de Waterschapswet, juncto artikel 5.1., tweede lid onder letter b van de Wet open overheid.

4. Voor Dijkversterking Regionale Keringen (DiRK):
 1. Een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van € 650.000 voor clusterkrediet DiRK I;
 2. Een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van € 900.000 voor clusterkrediet DiRK II;
 3. Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 4 miljoen voor clusterkrediet DiRK IV.
5. Een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van € 1.850.000 voor de renovatie van de vrijervalleiding vanuit Voorschoten, inclusief de zinker onder de Korte Vliet en de bijbehorende putten.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.

5.3. Partiële herziening peilbesluit Warmonderdam- en Alkemaderpolder

Voorgesteld besluit:

1. Het gebied gearceerd op de kaart toe te voegen aan de boezem, vastgelegd in het peilbesluit van de boezem (nr. 0414049, vastgesteld 15 september 2004). Hiervan is het zomerpeil: NAP -0,61 m en het winterpeil: NAP -0,64 m.
2. Voor de inwerkingtreding en de instelling van de peilen geldt het volgende:
 - het peilbesluit treedt de dag na de bekendmaking in werking.
 - het peil in het gebied dat wordt toegevoegd aan de boezem wordt na het gereedkomen van de werken ingesteld.
3. De Nota van Beantwoording kenmerk 23.010315 vast te stellen.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.

5.4. GR AQUON – Begroting 2023 en 2024 en zienswijze

Voorgesteld besluit:

Kennis te nemen van de ontwerpbegroting 2024 van GR AQUON en de begrotingswijziging 2023 en hierop geen inhoudelijke zienswijze in te dienen.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.

5.5. GR Slibverwerking – Begroting 2024 en zienswijze

Voorgesteld besluit inclusief Nota van Toelichting:

1. Kennis te nemen van de begroting GR Slibverwerking 2024;
2. Vast te stellen de zienswijze op de begroting 2024 van de GR Slibverwerking.

De heer **Van der Berg** (AWP) dankt voor de Nota van Toelichting zoals verzocht in de commissie. Zijn fractie heeft naast de Nota van Toelichting de hoop gehad dat er een scherpere zienswijze zou worden geformuleerd die nu wordt gemist.

Daarnaast merkt hij op dat in de Nota van Toelichting niet wordt aangegeven in hoeverre de stappen die de GR wenst te nemen de keuzes beïnvloeden die door het algemeen bestuur van Rijnland worden genomen. De demissionaire bestuurder schrijft dat verduurzaming het beste gaat in gezamenlijkheid, zonder uit te leggen waarom dat het beste is. Zo kan de VV toch nooit goed onderbouwd besluiten dat zij het eens is met de aanpak? Het lijkt dat gesproken wordt over een begroting van slechts één jaar, maar het mag niet vergeten worden dat de richting en de keuzes die gemaakt worden van invloed zijn op de eigen zuiveringen.

In de bewoording lijkt alles in prima overleg te gaan. Maar er lijken toch een aantal essentiële zaken te zijn waar als VV gekozen moet worden tussen een gezamenlijke verwerking of terugwinning van stoffen op de eigen locaties. Zijn fractie verwacht dat meer nadruk wordt gelegd op eigen keuzes in plaats van genereuze meldingen. Zijn fractie heeft begrip dat op dit moment en voor dit voorgestelde besluit misschien niet alles uitgewerkt kan worden, maar deze keuze is een essentiële keuze. Overigens geldt dit ook bij agendapunt 6.2. Haarlem Waarderpolder. Het een is van invloed op het ander. Dit zijn belangrijke knoppen waar de VV aan kan draaien. De invloed bij de GR is op zich beperkt, maar Rijnland heeft een flink aandeel in de stemmen. Terugkomend op de zienswijze kan scherper geformuleerd worden of wellicht geattendeerd worden op een nieuw bestuur dat gevraagd wordt keuzes te maken. Die te maken keuzes kunnen invloed hebben op de GR slibverwerking.

De **voorzitter** vraagt of de fractie AWP moet worden geacht tegen te stemmen.

De heer **Van der Berg** (AWP) antwoordt dat zijn fractie niet tegen wil stemmen. De algemene lijn is absoluut goed. Wel wordt voortaan een betere duiding verwacht opdat beter – inhoudelijk - gestuurd kan worden.

De **voorzitter** concludeert dat de verklaring helder is en stelt vast dat de VV-leden akkoord gaan met het voorgesteld besluit.

5.6. Subsidieverordening Landbouwportaal Rijnland 2023

Voorgesteld besluit:

De subsidieverordening Landbouwportaal Rijnland die van toepassing is vanaf 30 juni 2023 tot en met 31 december 2026 vast te stellen.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stelt de VV het besluit vast.

6. Besluitvormingsnota's

6.1. Programmajaarverslag 2022

Voorgesteld besluit:

1. *Tot het vaststellen van het programmajaarverslag 2022 van het hoogheemraadschap van Rijnland;*
2. *Het voordelig jaarrekening resultaat ad € 5.313.680 als volgt te verdelen:*
(ten gunste van)
 - € 2.770.913 ten gunste van de Reserve schuldreductie;
 - € 2.728.974 ten gunste van de Egalisatiereserve zuiveringsheffing;
 - € 1.101.361 ten gunste van de Reserve baggerwerken;
 - € 150.000 ten gunste van de Reserve PFOS saneringen;
 - € 1.310 ten gunste van de Reserve Vitaliteit.*(ten laste van)*
 - € 1.094.379 ten laste van de Egalisatiereserve ingezetenen;
 - € 78.993 ten laste van de Egalisatiereserve gebouwd;
 - € 118.973 ten laste van de Egalisatiereserve overige ongebouwd;
 - € 10.937 ten laste van de Egalisatiereserve natuurterreinen;
 - € 82.531 ten laste van de Reserve Erfgoedpanden;
 - € 53.065 ten laste van de Reserve Subsidie aanleg natuurvriendelijke oevers.
3. *De beschikbaar gestelde investeringskredieten per 31 december 2022 met een restantkrediet van € 5 miljoen af te sluiten (Zie programmajaarverslag 2022 bijlage 1-1 Overzicht af te sluiten VV-Kredieten per 31 december 2022).*

De **voorzitter** meent dat in de commissievergaderingen duidelijk was dat er niet veel punten over waren om over te spreken.

De heer **Van Dunné** (PvdA) wist niet dat hij de enige was die hierover wilde spreken. Hij zou drie punten willen noemen die eerder in de commissievergadering aan de orde zijn gekomen. Desondanks acht hij het belangrijk om ze ook hier te noemen. Het eerste punt betreft programmajaarverslag. Hij meent dat dit niet op alle punten even 'smart' is. Met name wat betreft zaken die uitlopen, wordt melding gemaakt dat 'het niet gehaald is en daarmee later wordt'. Hij zou graag een toevoeging zien wanneer het behalen van een – niet gehaalde - activiteit dan wel gehaald wordt.

Zijn tweede punt is vanochtend in het inwerkprogramma al aan de orde gekomen. Hij verzoekt om scherpere op alle reserves en voorzieningen die opgebouwd worden, opdat er zicht wordt gehouden op wat er in welk potje zit en er een beeld is waarover het gaat. Mogelijk hebben meerdere VV-leden hier behoefte aan.

Het derde punt dat hij wil noemen, is de personele opbouw. Aan de bovenkant van het organisatiehuis werd melding gemaakt van een verarming van de man-vrouwverhouding. Namens zijn fractie wordt aandacht gevraagd hiervoor. Diversiteit belijden met de mond betekent niet automatisch dat dit het gedrag weerspiegelt. Hij zou willen benadrukken dat het diversiteitsbeleid ook in uitgaande documenten wordt toegepast. Hij herinnert zich – in het overdrachtsdossier – beelden van sloepjes met witte, vakantievierende mensen. Hij stelt zich voor dat dit niet 'ons Rijnland' weerspiegelt.

De heer **Kastelein** (CDA) zal ingaan op de eerste twee opmerkingen. Het formuleren van smart-doelen: er wordt zeker getracht in de buraps en de jaarrekening de gegevens zo smart mogelijk weer te geven. Dat gebeurt op veel punten. Het is evenwel weerbarstig wanneer het niet lukt en ook onbekend wanneer dat wel lukt. De oproep van de heer Van Dunné is een mooie uitdaging voor de toekomstig portefeuillehouder. Ten tweede, de opmerking aangaande reserves en voorzieningen bij Rijnland. Hij is blij met de reserves en voorzieningen waarmee, in slechtere tijden, een betere voorbereiding plaats kan hebben op de mindere tijden. De uitwerking van reserves en voorzieningen in het jaarwerk is een ingewikkelde materie. Hij begrijpt dat dit vanmorgen in het inwerkprogramma aan de orde is geweest. Mochten er additioneel vragen zijn dan zijn de deskundigen altijd bereid om meer inzicht te geven. Voor VV-leden is het belangrijk te weten welke reserves er zijn, welke voorzieningen er zijn en hoe daar in deze tijden op een verantwoorde wijze mee om kan worden gegaan.

De heer **Knapp** is het eens met het punt dat de heer Van Dunné maakt. Feitelijk is het jammer dat een indicator is afgesproken. Afgesproken is dat gerapporteerd wordt vanaf functieschaal 15. Bij het volgende begrotingsmoment kan afgesproken worden hoe wordt omgegaan met diversiteit en kan het gesprek in de breedte worden gevoerd over diversiteit. Dat maakt de discussie rijker en de VV krijgt inzicht in hoe diversiteit in de praktijk wordt uitgevoerd.

De **voorzitter** trekt zich het onderwerp aan waar het gaat over publieke uitingen.

Tweede termijn

De heer **Van Dunné** (PvdA) dankt voor de antwoorden zoals ze eerder ook in de commissievergadering zijn gegeven. Zijn herhaling van de vraag is bedoeld om het onderwerp nog eens te benoemen gezien het belang ervan voor zijn fractie. Wat betreft de financiën en smartere doelen zijn al veel complimenten gemaakt naar de portefeuillehouder. Hij zou het jammer vinden de hoogheemraad zich te laten verdedigen in de laatste inhoudelijke vergadering. De complimenten zijn er dan ook van de heer Van Dunné en als het iets smarter kan is het nog beter.

De **voorzitter** dankt voor de complimenten waarvan het goed is dat deze worden herhaald. De portefeuillehouder zal ze graag doorgeven in de organisatie. Hij stelt vast dat de VV-leden akkoord gaan met het programmajaarverslag 2022.

6.2. Scope inkadering project Haarlem Waarderpolder

Voorgesteld besluit inclusief Nota van Toelichting en Nota van Wijziging:

1. *Kennis te nemen van de ontwerpkeuze voor een 'discontinuu filter' als technologie voor de nazuivering (4^e trap);*
2. *Te kiezen voor het volgende ten aanzien van de toepassing van Verdygo:*
 - a. *Bij de verdere uitwerking van de nazuivering (4^e trap) niet uit te gaan van Verdygo als bouwprincipe.*
 - b. *Bij de verdere uitwerking van de sliblijn niet uit te gaan van Verdygo modules, maar wel zoveel mogelijk modulair, gestandaardiseerd en met bovengrondse leidingen te bouwen.*
 - c. *Bij de verdere uitwerking van de waterlijn vooralsnog uit te gaan van toepassing van Verdygo modules.*

Mevrouw **Baerveldt** (Water Natuurlijk) is blij met de Nota van Toelichting en Nota van Wijziging. Zij moet nog kauwen op het kennisnemen van het besluit, maar zij begrijpt dat formele besluitvorming nog komt en dit ter kennisname is gedeeld. De fractie is blij dat de besluitpunten 2 en 3 zijn aangepast en dat zoveel mogelijk modulair en circulair gebouwd zal worden, opdat dit goed in de besluitvorming vastligt. Daarmee dankt zij voor de aanpassingen.

De heer **Burger** (CDA) meent dat de omvang van het onderwerp maakt dat de VV hier niet zomaar aan voorbij kan gaan. Het CDA is blij met de wijze van voorbereiding. Het gaat om aanzienlijke kosten die in de komende jaren een van de grootste uitgaven zullen worden. De fractie zal het college hierin steunen. Hij dankt voor de duidelijke stukken die zijn ontvangen en zijn fractie gaat akkoord met het voorstel.

De heer **Van den Berg** (AWP) stemt in met de woorden van mevrouw Baerveldt en is blij met de aanvullingen modulair en circulair. Het is niet zomaar een project. Het is vrij groot. Het is van belang. Reden waarom hij wil

stilstaan bij hetgeen in de commissie is genoemd en waarvoor bij agendapunt 5.5. is gewaarschuwd: circulair staat er dan wel in maar in het stuk wordt toch nog een specifieke duiding gemist. Het gaat nu om een klein stapje en zijn fractie kijkt uit naar het totale voorstel in de VV. Voorafgaand daaraan wil hij een waarschuwing geven of misschien een handvat: werk uit hoe Rijnland aankijkt tegen 100% circulair werken in 2050. Dat betekent dat er sprake moet zijn van 100% afvalvrije reststromen. Dat heeft effect op de zuiveringen. Onlangs werd aangegeven dat in diverse projecten circulariteit wordt genoemd en dat integraal hieraan wordt gewerkt. Rijnland is ermee bezig. Er zijn 'slechts' 19 zuiveringen en dat zijn de belangrijkste instrumenten om te werken aan dit doel. Haarlem Waarderpolder is de grootste van die 19 zuiveringen dus het moet helder zijn voor het algemeen bestuur, dat wat nu bekend is en waarover nu besloten wordt, van invloed is op de komende decennia. Het doel van Rijnland is 100% circulair in 2050. De stappen nu zijn nodig om tot dat doel te komen. Dat betekent dat nu expliciet moet worden gemaakt wat de impact van een keuze op dit moment is. Er is geen directe invloed op de proceskeuze die nu voorligt, maar het is wel van invloed op de stappen die de VV moet nemen in dit dossier.

De heer **Knapp** (VVD) begint met zijn reactie op de roep van de heer Van den Berg om helder en inzichtelijk te maken wat de impact van een keuze is; het is het voornemen van de heer Knapp om dat ook te doen met dit voorkeursalternatief. Dan wordt helder wat op dit moment wordt meegenomen en welke circulariteitsinvesteringen gedaan worden. Het voorkomen van zogenoemde lock-in effecten in dit project is een punt van aandacht. Zijn punt is helder en bij de bespreking van het voorkeursalternatief zal dit verder aandacht krijgen. Mevrouw Baerveldt heeft geen echte vraag gesteld maar het is goed om te horen dat zij blij is met de toevoeging van het woord circulair. De heer Burger maakt ten slotte complimenten aan de organisatie en de heer Knapp wil deze ook teruggeven binnen de organisatie. Hij wil echter ook de complimenten terugleggen richting de VV. In samenwerking met de VV in de afgelopen 1,5 jaar is steeds overleg gevoerd van een breed idee van grondige vernieuwing naar een trechtering van een steeds duidelijker definitie van het project. Dat kan niet zonder de medewerkers van Rijnland, maar ook niet zonder de VV en dat compliment wil hij dan ook teruggeven.

Tweede termijn

De heer **Roorda** (CU-SGP) is in verwarring. Hij hoort dat gesproken wordt over een voorkeursalternatief. De tekst spreekt van nadere inkadering. Dat is stellender. Hij krijgt de indruk dat keuzes gemaakt worden die onomkeerbaar zijn. Mocht dat niet het geval zijn dan hoort hij het graag.

De heer **Knapp** (VVD) antwoordt dat het niet onomkeerbaar is. Dat blijkt ook niet uit de stukken. Met elkaar is afgesproken om op momenten in de tijd waarop voldoende informatie beschikbaar is, beslissingen te nemen die het project duidelijker moeten definiëren. Die beslissingen worden verder uitgewerkt in het voorkeursalternatief. Bij formele vaststelling van het voorkeursalternatief is er altijd de mogelijkheid om andere keuzes te maken. Waar het gaat om meer technische keuzes, worden deze ter kennisname voorgelegd aan de VV. Mocht de VV bij de bespreking van het voorkeursalternatief toch beslissen om Verdygo te doen bij de delen waarbij dit ontraden wordt door D&H, dan kan dat altijd, ook al is dit niet zinvol of niet effectief qua kosten. Daarachter zit naar zijn mening een apolitieke logica. Formeel is het moment van besluitvorming over het voorkeursalternatief het moment van kredietverlening en daarmee het moment dat de besluitvorming finaal wordt.

De **voorzitter** stelt vast dat de VV akkoord gaat.

6.3. Partiële wijziging Reglement van Orde VV en commissies

Voorgesteld besluit:

1. Artikel 6, vierde lid, onder a van het Reglement van Orde VV en commissies van het hoogheemraadschap Rijnland als volgt te wijzigen:
 4. In de plaats van het eerste lid: bedoelde lid van de VV kunnen op voordracht van de fractie of categorie:
 - a. Namens iedere fractie of categorie, maximaal twee commissieleden worden benoemd die geen lid zijn van de VV.
2. Deze wijziging met terugwerkende kracht in werking laten treden vanaf 29 maart 2023.
3. Het Reglement van Orde nader te beschouwen op punten ter actualisatie en hierover later in 2023 te besluiten.

De **voorzitter** introduceert het toegevoegde punt op verzoek van de VV om meerdere commissieleden per fractie mogelijk te maken. Daarbij wordt benadrukt dat het huidige Reglement van Orde is verouderd op een aantal wettelijke punten. Daarnaast zijn een aantal punten onderhevig aan nieuwe wensen. Dat proces zal worden doorlopen, opdat over niet al te lange tijd een herziene versie kan worden voorgelegd en besproken met de VV. Doelstelling is een actueel Reglement van Orde te hebben. Voor nu, vanwege de benoemde en beëdigde commissieleden en om hen rechtens te kunnen laten deelnemen aan commissievergaderingen – en de daarbij behorende emolumenten te kunnen ontvangen – wordt deze aanpassing tussentijds aan de VV voorgelegd.

De heer **Van den Berg** (AWP) spreekt mede namens de partijen Water Natuurlijk, Partij voor de Dieren, PvdA en 50PLUS. Hij dankt voor de aanpassing die niet onverwachts wordt voorgelegd en die het mogelijk maakt om meer commissieleden per partij te hebben. Hij is er voorstander van om dit ook formeel mogelijk te maken. Genoemd werd al dat het Reglement van Orde op een aantal punten wettelijk verouderd is. Dat zal veranderd moeten worden en daarbij wil hij een concreet voorstel voor verandering aanreiken. In het fractievoorzittersoverleg van zojuist kwam naar voren dat artikel 13, lid 5 zegt dat niet gestemd kan worden op voorgestelde dagelijks bestuurders. Een dagelijks bestuur zou voortkomen uit een monistisch stelsel en een dagelijks bestuur komt voort uit de VV. Hij acht het goed om te weten hoe dat dagelijks bestuur gedragen wordt door de VV door daar met elkaar over te stemmen.

Het voorstel is dan ook om artikel 13, lid 5 per direct te schrappen. Het is geen amendement maar slechts een mondeling voorstel. Dit artikel maakt stemming niet mogelijk waar de Waterschapswet dit wel toestaat.

De heer **Van Oeveren** (VVD) vraagt de heer Van den Berg, die spreekt namens vijf partijen, wat wordt bedoeld met draagvlak.

De heer **Van den Berg** (AWP) antwoordt dat in een monistisch stelsel het dagelijks bestuur voortkomt uit het algemeen bestuur dat bestaat uit 30 zetels. Het is mooi dat het dagelijks bestuur dat uit de VV voortkomt ook daadwerkelijk gedragen is en zij ook kunnen vernemen dat het echt gedragen wordt. Het dagelijks bestuur komt nu voort uit de formerende partijen en daarmee kan ervan uitgegaan worden dat de formerende partijen met hun zetels daarmee akkoord zijn. Maar het bieden van de kans om te vernemen dat er een echt draagvlak is, is een normale praktijk, ook bij andere waterschappen. Door vorige VV's is besloten dat niet toe te voegen. Het is simpelweg een wijze waarop expliciete steun wordt uitgesproken voor het dagelijks bestuur.

De **voorzitter** wil allereerst procedureel een opmerking maken; hij ziet geen schriftelijk amendement en het voorstel maakt geen deel uit van het gevraagd besluit. Mocht er een schriftelijk amendement liggen dan staat dit ver af van de gevraagde besluitvorming over deze wijziging. Hij biedt de mogelijkheid om op de eerstvolgende vergadering, die beoogd is op 31 mei, een voorstel neer te leggen. Dat is netter dan het nu toe te voegen aan een besluit dat enkel gaat over het aantal commissieleden. Hij moet streng zijn; artikel 13, lid 5 is niet nieuw en de interpretatie daarvan is ook niet nieuw.

De heer **Van den Berg** (AWP) verzoekt om een korte schorsing voor overleg.

De vergadering wordt kort geschorst.

De heer **Van den Berg** (AWP) deelt mee dat hij het uitstekend vindt om zijn voorstel op 31 mei als eerste agendapunt te bespreken door middel van indiening van een amendement.

De **voorzitter** gaat uit van een initiatiefvoorstel aangezien een amendement moeilijk is omdat straks besloten wordt over het voorgestelde besluit.

De heer **Van den Berg** (AWP) dankt voor de correctie van de voorzitter. Een mondeling amendement is formeel niet geldig. Maar hij ziet graag voor 31 mei dit punt geagendeerd en in toevoeging daarop gaat het met name om de laatste zin van artikel 13, lid 5. Overigens is op meer punten dit artikel niet meer geldig vanwege de wijziging in de geborgde zetels.

De **voorzitter** spreekt van een heldere intentie en de suggestie die wordt gedaan. Het initiatiefvoorstel wordt tegemoetgezien. Dat betekent dat uitsluitend gesproken wordt over hetgeen voorligt over de commissieleden.

De heer **Hazenoot** (BBB) heeft eveneens overleg gevoerd. In het fractievoorzittersoverleg is besproken dat het gehele Reglement van Orde moet worden herzien. Hij pleit voor een zorgvuldige besluitvorming en acht het niet passend om slechts een enkel punt te noemen. Hij ziet het genoemde voorstel graag tegemoet, inclusief een voorstel voor het gehele Reglement van Orde, opdat op 31 mei de discussie kan worden gevoerd over een compleet document.

De **voorzitter** vindt het lastig en stelt voor, als voorzitter van de orde van de vergadering, in een korte notitie aan te geven welke artikelen eventueel aanpassing behoeven. Dat doet niets af aan een initiatiefvoorstel waarover gestemd kan worden. Hij zal dan zorgen voor inzicht in de artikelen waarover daarna moet worden gesproken en die aanpassing behoeven. Het lijkt hem een goede tussenoplossing.

De heer **Hazenoot** (BBB) is akkoord met het voorstel van de voorzitter.

De **voorzitter** concludeert dat de VV-leden instemmen met het voorliggende voorstel dat zodoende wordt vastgesteld.

7. Schriftelijke mededelingen

7.1. VV TKN-memo WBP6 Effect- en middelenmonitor 2022

De voorzitter stelt aan de orde de Effect- en middelenmonitor van het Waterbeheerprogramma 6.

Mevrouw **Van Zantvoort** (PvdA) refereert aan de commissievergadering Voldoende Water waarin besproken is dat deze monitor nog niet voldoende inzicht biedt in de relatie tussen doelen, ingezette middelen en effecten. Daarover zijn meerdere opmerkingen gemaakt. De heer Kastelein antwoordde daarop dat de organisatie veel weet en ook meet, iets wat ook in het inwerkprogramma aan de orde zal komen. In de monitor zelf wordt vermeld dat 2022 het eerste jaar is, reden waarom geen scores voor doelen en prestaties mogelijk zijn. In haar fractie bleef de vraag hangen of dit in de toekomst wel wordt vermeld in de monitor, waarmee inzicht geboden wordt.

De heer **Kastelein** antwoordt dat de effect- en middelenmonitor gekoppeld is aan het WBP6. Het betreft een wettelijke eis waaraan voldaan moet worden en gaat over een periode van zes jaar. Vanwege bestuurlijke periodes van vier jaar en de MJP van vier jaar is dit weleens lastig. Om die reden wordt getracht om deze zaken zoveel als mogelijk te koppelen, opdat er een goed inzicht in samenhang kan worden gegeven met begroting en meerjarencijfers. Dit is het eerste jaar van die zes jaren en hoe verder de tijd vordert, des te beter vergeleken kan worden doordat meer informatie beschikbaar komt. Het is niet zo dat inzicht alleen opgehangen kan worden aan het WBP6; er zijn ook andere indicatoren in de begroting die desgevraagd in de effect- en middelenmonitor kunnen worden opgenomen. Daarnaast is er een koppeling op landelijk niveau waarmee gegevens van alle waterschappen beschikbaar komen. Resumerend is er enerzijds regulering en anderzijds ruimte om zelf doelen en indicatoren vast te stellen.

Mevrouw **Van Zantvoort** (PvdA) begrijpt uit de beantwoording dat er meer informatie beschikbaar komt. Zij bedoelde echter het soort informatie dat in de volgende versie van de effect- en middelenmonitor geboden zal worden; wordt daar wel ingegaan op doelen, prestaties en resultaten? Kortom: kan in de volgende versie de set aan indicatoren uitgebreid worden met meerdere accenten?

De heer **Kastelein** antwoordt dat het vandaag zijn laatste vergadering is. Wat betreft doelen en indicatoren adviseert hij dit op te nemen met de volgende portefeuillehouder en het gesprek te voeren over welke indicatoren gewenst zijn waarover gerapporteerd gaat worden. Hetgeen ontvangen is, is de set waarover op dit moment gerapporteerd wordt. Mocht dit onvoldoende zijn dan wel uitgebreid moeten worden, dan kan daarover het gesprek gevoerd worden.

Mevrouw **Van Zantvoort** (PvdA) voegt hieraan toe in een laatste reactie dat in de monitor zelf wordt vermeld dat de scores op doelen en resultaten ontbreken. Dat suggereert dat dit in een volgende versie wel wordt aangevuld.

De **voorzitter** verwijst naar het voeren van vervolgdiscussies in de commissievergadering die met de opvolger van de heer Kastelein kan worden gevoerd. Vastgesteld wordt dat de VV kennis heeft kunnen nemen van de TKN-memo.

8. Notulen

8.1. Notulen van de VV-vergadering 27 maart 2023

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

8.2 Notulen van de VV-vergadering 28 maart 2023

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

8.3. Notulen van de VV-vergadering 29 maart 2023

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

8.4 Notulen Beeld-VV 12 april 2023

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

9. Overzicht Ingekomen stukken

De **voorzitter** stelt het overzicht ingekomen stukken aan de orde en in het bijzonder het concept-coalitieakkoord.

Mevrouw **Dewkalie** (Water Natuurlijk) wil naar aanleiding van het overzicht ingekomen stukken de TKN-memo over baggeren tijdens de flora en fauna-periode aan de orde stellen. Zij mist deze memo in het overzicht ingekomen stukken en haar verzoek is om deze memo te agenderen voor de volgende commissievergadering.

De **voorzitter** antwoordt dat dit geagendeerd kan worden voor de volgende commissievergadering (toezegging).

Mevrouw **Van Zantvoort** (PvdA) refereert aan het ingekomen stuk over de drinkwatervoorziening en de plannen van Dunea om oppervlaktewater te onttrekken. Zij vraagt dit ingekomen stuk, in combinatie met de MER, te agenderen in de commissie Voldoende Water.

De **voorzitter** stelt voor om daar eerder over te spreken aangezien de uitkomst van de MER over twee tot drie jaar verwacht wordt. Hij stelt vast dat dit ingekomen stuk geagendeerd wordt in de commissie (toezegging).

9.1. Consultatie concept-coalitieakkoord

De **voorzitter** stelt een changement voor, opdat de formerende partijen naar voren kunnen komen. Namens de formerende partijen zullen mevrouw Van der Burg (BBB) en de heer Hazenoot (BBB) een toelichting geven. De voorzitter stelt voor in twee termijnen hierop te reflecteren. Er wordt geen besluit gevraagd, er wordt alleen gesproken over het voorstel.

De vergadering wordt geschorst vanwege een changement.

De **voorzitter** heropent de vergadering. Inmiddels hebben de fractievoorzitters van de formerende partijen achter de tafel plaatsgenomen. Zij zijn met elkaar in gesprek over een te formeren college.

Mevrouw **Van der Burg** (BBB) geeft een toelichting op de doorlopen procedure. De verkiezingen van 15 maart liggen nog vers in het geheugen. Vooraf was al duidelijk dat het politieke landschap, ook in Rijnland, ingrijpend zou kunnen veranderen. Door de recente wetswijziging vervielen, ook hier, vijf van de negen geborgde zetels. Daarmee waren er voor de politieke partijen 26 zetels voorhanden die de inzet vormden voor de verkiezingen. De genoemde wetswijziging is de directe aanleiding geweest voor de BoerBurgerBeweging om mee te doen aan de verkiezingen in alle waterschappen van ons land. Bij de verkiezingen in Rijnland werd BBB de grootste. Samenwerking is een belangrijke kernwaarde voor de partij. Reden waarom het initiatief genomen is om, samen met alle partijen, te komen tot een intentieverklaring waarin samenwerking centraal staat. Uitgangspunt is een gezamenlijke inzet in het belang van Rijnland. Door ondertekening van de intentieverklaring hebben alle partijen de nieuwe bestuursperiode gemarkeerd waarin de wil is uitgesproken

om gezamenlijk te komen tot een krachtig bestuur in het belang van Rijnland en de ingelanden. Een landelijk uitgangspunt van BBB is dat in de verkenningfase voor een nieuw dagelijks bestuur, uitsluitend een verkenner wordt aangezocht met een andere politieke achtergrond. Voor Rijnland is de heer Jan Swaag van VVD-huize gevraagd om als informateur op te treden. Hij presenteerde zijn advies op 6 april jl. en na deze presentatie werd duidelijk dat niet met alle partijen tot een coalitie kon worden gekomen. Hierna hebben de partijen verder met elkaar doorgesproken over de inhoud. Uiteindelijk zijn BBB, VVD, CDA, Agrarisch, Natuurterreinen en JA21 samen verder gegaan en hebben zij mevrouw Marjan van Kampen-Nouwen, burgemeester Schagen en van CDA-huize, gevraagd om als formateur op te treden. Zij is gestart met verkennende gesprekken met de zes beoogde coalitiepartijen. In de afgelopen weken is, onder haar voortvarende leiding, door de beoogde coalitiepartijen toegewerkt naar een concept-coalitieakkoord. Mede dankzij de grote inzet van de bestuurlijke ondersteuning en de ambtelijke organisatie is dit tot stand gekomen. Het wordt van groot belang geacht dat alle fracties worden geconsulteerd bij de totstandkoming van dit programma voor de komende bestuursperiode. Er liggen grote opgaven in het beheergebied van Rijnland, waarbij het niet alleen gaat over een haalbare en betaalbare uitvoering van de reguliere waterschapstaken, maar ook om toekomstgericht handelen. Klimaatverandering en de eisen die worden gesteld aan de waterkwaliteit voor de inwoners, bedrijven en natuur.

De heer **Hazenoot** (BBB) wijst op een concept (breed) akkoord op hoofdlijnen. Hij wil met enige trots zeggen dat een sterk akkoord gepresenteerd wordt. Er dient nog veel te worden uitgewerkt. Reden waarom gezocht wordt naar verbinding. De formerende partijen zijn benieuwd naar de reacties en naar aanleiding daarvan spreekt hij de hoop uit om meer verbeteringen te kunnen aanbrengen om het gezamenlijke akkoord sterker te kunnen maken. Bij de uitwerking van dit akkoord op hoofdlijnen wordt een breed draagvlak in de VV gezocht. De organisatie heeft een overdrachtdossier samengesteld. Dit dossier vormde een uitstekende leidraad voor de te maken keuzes in de toekomst. In het concept-coalitieakkoord zijn de gemaakte keuzes goed te volgen. Hieraan is de naam gegeven 'Rijnland op peil – een duidelijk verhaal'. Het vormt ook een duidelijk signaal naar kiezers, ingezetenen en de eigen organisatie die daar uiteindelijk uitvoering aan moet gaan geven. De intentie is een succesvol bestuur met daadkracht, inhoudelijke kennis en een helder programma waarin zoveel mogelijk partijen zich kunnen herkennen. Hij wijst op de transparantie in het concept-coalitieakkoord, waarin alle partijen zich goed kunnen herkennen. Het doel is om verbinding te maken in herstel tussen natuur en landbouw, stad en platteland, bedrijven en burgers. De gezamenlijke uitdagingen zijn erg groot. Hierbij kan gedacht worden aan wetgeving, voortgaande klimaatverandering en de energietransitie. Het is niet niks om dit alles te realiseren. Daarbij moeten ook in acht worden genomen: stijgende kosten, krapte op de arbeidsmarkt en de achterstanden uit het verleden die gezamenlijk zorgen voor een toenemende complexiteit. In Rijnland wordt gestreefd naar een goede samenwerking, opdat kan worden gekomen tot goede besluitvorming in de VV in deze bestuursperiode. BBB, VVD, CDA, Agrarisch, Natuurterreinen en JA21 bieden dit concept aan ter consultatie zoals toegezegd. Er zal zorgvuldig worden omgegaan met aanvullingen, suggesties en adviezen die een belangrijk onderdeel vormen voor het vervolg. Gestreefd wordt naar een spoedig vervolg met een breed gedragen coalitieakkoord voor de installatie van het college. Er wordt uitgekeken naar het debat vandaag en een constructieve inbreng dat de start kan zijn van een vruchtbare samenwerking tussen het nieuwe college en de VV.

De heer **Van Dunné** (PvdA) legt uit verheugd te zijn na de verkiezingen met twee nieuwe partijen die beter zouden gaan luisteren naar de inwoners. Overigens voelde hij zich niet in het bijzonder daarop aangesproken, maar de intentie om goed naar de inwoners te luisteren is belangrijk. Voorts noemt hij transparantie en openheid, zoals mevrouw Van der Burg aangaf met een intentieverklaring. Het was een intentieverklaring waarover alleen maar blijdschap kon worden gevoeld. Transparantie, openheid en samenwerking staan centraal. Samenwerking is een sleutel tot succes. Ook heeft het bestuur een voorbeeldfunctie. Hij ziet het als goed om de kwaliteit van besluitvorming en het proces naar besluitvorming te versterken. Een dagelijks bestuur met draagvlak en termen als algemeen belang komt voor persoonlijk belang. Hij meent dat dit alles al van toepassing was op Rijnland, maar door het zo op te schrijven, zou het nog beter kunnen worden. Inmiddels en na zes weken voelt deze intentieverklaring als een dolk in de rug.

Mevrouw Van Zantvoort verlaat de vergadering wegens een calamiteit.

De heer **Van Dunné** (PvdA) vervolgt zijn betoog. Wat betreft transparantie en openheid zou het iedereen gesierd hebben indien gesproken zou zijn over het verslag van de informateur. De formateur heeft kennelijk ook iets gedaan en het zou op prijs worden gesteld indien hierover gesproken kan worden met elkaar. Dat lijkt

inmiddels 'mosterd na de maaltijd'. Wat betreft samenwerken heeft de PvdA-fractie een aantal suggesties gedaan over mogelijke coalities. Deze leest hij niet terug in het verslag van de informateur, noch in de bespreking door de fractievoorzitters die er later op volgde. Hij weet niet of dit een samenwerking is als sleutel tot succes. Verloopt dit wel soepel? Hij weet dat niet. Gesproken wordt over een voorbeeldfunctie. Is dit nu de voorbeeldfunctie die dit zou moeten uitstralen? Hij zou hiernaar in gezamenlijkheid willen kijken. Wat hem betreft is het proces van besluitvorming tot nu toe onder de maat. Daarbij de oproep tot een breed draagvlak; tenzij dit nader beschouwd 50% plus 1 is? Maar dan gaat het om een ledige opmerking en wordt een democratisch proces gevolgd waarin de meerderheid beslist. Daarmee ziet hij geen initiatief waarin gezocht wordt naar een breed draagvlak. Voorts het algemeen belang voor het persoonlijk belang; hij vindt dat ingewikkeld. Hij probeert zich voor te stellen hoe een redacteur van de krant zou kijken naar deze coalitie. De krantenkop van morgen zou kunnen zijn "BBB omringt zich met verliezers, partij-hoppers en pluche-klevers". Hij is geen krantenredacteur maar hij probeert zich dat zo voor te stellen. Resumerend is hij nog niet klaar om de inhoud te bespreken. Hij meent dat het proces niet goed doorlopen is.

Mevrouw **Dewkalie** (Water Natuurlijk) las gisteren dat het vertrouwen in de politiek op het laagste niveau ligt en dat het vertrouwen in politici ongekend laag is. Zij moest denken aan de inwoners van dit werkgebied en hoe zij dit proces van informatie en formatie bij Rijnland zouden beschouwen. De verkiezingen van 15 maart jl. werden zonet gememoreerd en Water Natuurlijk heeft op 27 en 30 maart gesprekken gevoerd met de informateur. Op 1 mei is daarop een gesprek gevoerd met de formateur. En nu, na zes tot acht weken, werden zij onaangenaam verrast. De fractie vindt het een bijzonder, apart en niet transparant proces en ziet het als een black box. Zij weten niet wat er met de inbreng is gedaan. Zij weten niet wat de reactie is van de coalitie over de inbreng. Zij weten niet of er geluisterd is. Er wordt onvoldoende recht gedaan aan de 76.094 kiezers van Water Natuurlijk. Zij hadden een transparant proces voor ogen met een open en inclusieve houding naar alle partijen en naar de bewoners en organisaties in het werkgebied. Zij staan een breed akkoord voor en geen dichtgetimmerde oplossingen. De VV heeft hier in het openbaar niet over gesproken. En nu ligt er een concept-coalitieakkoord met nota bene namen van DB-leden! Dit is onvoorstelbaar, verwonderlijk en zeer teleurstellend. Het doorlopen proces getuigt niet van respect en daarmee is de intentieverklaring voor de fractie een papier geworden met loze woorden. Er wordt niet gesproken met de partij maar over de partij. Dit proces verzwakt de slagkracht van Rijnland. Juist zo wordt geen krachtig en succesvol bestuur verkregen waar BBB zonet over sprak en dat is niet in het belang van Rijnland en haar inwoners. De fractie vraagt om reflectie van de partijen op het doorlopen proces. Waarom is niet openbaar het gesprek gevoerd over het proces? En hoe wordt door de formerende partijen de intentieverklaring toegepast, tot nu toe althans? Ook al bij de formateur is de vraag neergelegd of de formerende partijen bereid zijn in een openbaar gesprek informatie op te halen en breed te bespreken? Tot slot wordt in de inleiding van het boek van Hans Vollaard over waterschappen gezegd dat ons waterschap het oudste is. De vraag is of het op deze manier dan ook het beste bestuur gaat worden?

De heer **Van der Kaap** (PvdD) stelt vast dat het klopt dat de verkiezingen de situatie ingrijpend veranderd hebben. De geborgde zetels zijn teruggebracht van negen zetels naar vier zetels. Er is een partij opgekomen die zegt nieuwe politiek te gaan bedrijven. De fractie is met een positieve houding het gesprek ingegaan. Er werd uitgekeken naar samenwerking hoewel daar weinig van terecht is gekomen. Met de informateur is een kort gesprek gevoerd en daarin bleek dat niets mogelijk was wat betreft samenwerking. De Partij voor de Dieren heeft de hand uitgestoken maar daar is niets mee gedaan. Dat is treurig. De fractie ziet een concept-coalitieakkoord dat vooral doet denken aan een lied van Herman van Veen: "opzij, opzij, opzij, maak plaats, maak plaats, maak plaats. We hebben ongelofelijke haast". En als deze haast nu gebaseerd is op urgentie en er iets gedaan moet worden met de klimaatcrisis, met de natuurrisis, stikstofcrisis of watercrisis dan kan de fractie zich de haast voorstellen. Daarvan is echter niets terug te vinden in dit voorstel voor een coalitieakkoord. Meerdere malen wordt het woord kostenefficiëntie teruggevonden. En wat heeft iemand aan geld als het poolijs smelt? Helemaal niets. Kennelijk ziet het beoogde college de urgentie niet die zijn fractie wel ziet. BBB heeft zich verstrengeld met het CDA en VVD en zij houden elkaar stevig vast. Dit zijn nota bene de partijen die de agrarische sector gegijzeld hebben in de afgelopen decennia en die medeverantwoordelijk zijn voor de crisis waarin het land zich bevindt. Het verschil tussen gijzelaars en gegijzelden is echter niet zo groot; het Stockholmsyndroom genoemd. In dit geval misschien het syndroom van Zoeterwoude-Dorp om het lokaler te maken. Terug naar het proces. In de allereerste bijeenkomst heeft hij gevraagd een verkenners aan te stellen om op zoek te gaan naar brede steun. Brede steun zou best mogelijk zijn. Daarmee is niets gedaan, er is direct een informateur aangesteld die heeft voorgesorteerd op een heel smalle basis. Deze werd nog smaller toen de PvdA aangaf hier niet aan mee te willen werken. Zodoende is er steun met 15 zetels met daaraan toegevoegd

de steun van JA21 opdat net de meerderheid wordt behaald. De situatie noemt hij merkwaardig. Vier geborgde zetels van in totaal 30 leveren twee hoogheemraden. Is dat de bedoeling van het verminderen van invloed van de geborgde zetels? 26 zetels worden wel democratisch aangewezen en daarvan heeft deze coalitie 12 zetels. In de eerste bijeenkomst heeft de informateur over de coalitie inclusief de PvdA gezegd deze onevenredig rechts georiënteerd te vinden. Nu heeft de PvdA zich teruggetrokken en is JA21 toegevoegd en dan zou deze coalitie niet meer onevenredig rechts zijn... Hij begrijpt het niet meer. Het is al gezegd: transparantie is volkomen afwezig. Het is onbekend wat de informateur precies heeft gezegd. Het is onbekend wat er gedaan is met de opmerkingen van de PvdD aan de formateur. Zijn de opmerkingen doorgegeven aan de formerende partijen? Hebben de formerende partijen hier iets mee gedaan? Wat afwezig is in het voorstel, is het woord 'dieren', daar kijkt zijn fractie logischerwijs naar. Dat woord komt één keer voor. Hij geeft graag de tip om het stuk de titel te geven "we sparen de kool en de geit".

De heer **Van den Berg** (AWP) vraagt duiding van wat mevrouw Van der Burg exact zei over de politieke kleur van de informateur.

Mevrouw **Van der Burg** (BBB) herhaalt de zin 'de informateur heeft een andere politieke kleur dan de BBB want hij is van de VVD'.

De heer **Van den Berg** (AWP) stelt samenvattend zich goed te kunnen aansluiten bij de sprekers van de PvdA, Water Natuurlijk en PvdD. Hij heeft specifieke vragen aan de formerende partijen. Wat betekent de intentieverklaring voor deze partijen? De fractie verbaast zich over het proces. Hij heeft ook verbazing gehoord bij andere partijen. Verbazing is er nog het meest over de fracties waarmee BBB in eerste instantie ging formeren: CDA en VVD. Er is verwondering over het feit dat juist CDA en VVD de eerste partijen zijn waarmee BBB spreekt.

De informateur heeft gesproken met alle partijen. De informateur kwam echter met één advies zonder dat inhoudelijk te duiden. Het is onbekend wat er gezegd is door de verschillende partijen. Daarvoor heeft hij respect, er was immers een geheimhoudingsverklaring. Er is partijen nooit gevraagd of het prettig gevonden zou worden om hierover toch iets naar buiten te brengen. Dit werd nog eens bevestigd tijdens een gesprek met een van de leden van BBB over het proces. In dit gesprek vertelde het BBB-lid het ook moeilijk te vinden, omdat ook bij hen onbekend is wat partijen met de informateur hebben besproken. Juist daarom is het van belang om het gesprek hierover te voeren. Partijen zijn niet uitgenodigd door BBB om het gesprek aan te gaan en te luisteren naar wensen.

AWP heeft een verkiezingsprogramma waaruit iets is te duiden. Er is niet gevraagd om uitleg hiervan. De verkiezingen konden veranderen, zoals mevrouw Van der Burg aangaf. Het is ook veranderd. De meerderheid van de stemmen ging niet naar de partijen waarvan een afvaardiging in het beoogde college zit. Het college blijkt nu dus helemaal niet zo te veranderen. Sterker nog, hij ziet een landschap dat gelijk blijft. Zijn fractie wil terug naar de tekentafel: in gesprek gaan en begrijpen waarom dit voorgestelde college er zit. Zijn fractie is niet tegen, heeft weliswaar bedenkingen, maar wil vooral begrijpen. Het wordt als moeilijk ervaren dat in de volgende stap wel door de formateur is gevraagd om een toelichting en aan te geven hoe zijn fractie in het proces staat. De formateur is hier niet. Er is niets vernomen waardoor niet begrepen wordt wat er in het proces is gebeurd. Een voorstel wordt gedaan, voorzien van een korte e-mail, waarin niets over het proces wordt geschetst noch wat er is gedaan met de inbreng van fracties. Waarom is die inbreng dan gevraagd en gebracht? Het gevoel is dat hier niet naar geluisterd is hoewel er hoop is dat dit anders is. Hij zou de formerende partijen een herkansing willen adviseren om wel te luisteren naar partijen en samen te werken. Niet zozeer om in het dagelijks bestuur te komen of een formerende partij te zijn, maar om vier jaar lang goed samen te werken en goed te starten. Laat de fracties eerst eens weten waarom niet met elkaar gesproken is.

De heer **Van Strien** (50PLUS) heeft de intentieverklaring getekend in de overtuiging dat hiermee de goede weg wordt opgegaan. Het werd iets moeilijker toen de spoorbomen dichtgingen bij het eindverslag van de informateur. Het eindverslag waarvan 50PLUS maar ook andere partijen meenden dat dit geen recht doet aan de verkiezingsuitslag. Zijn fractie heeft de formateur opnieuw de vraag gesteld of er een alternatief voorstel zou komen voor een college. De formateur antwoordde negatief waarop hij de formateur vroeg om alsnog te willen komen met een alternatief voorstel. Dat bleek niet het geval waarop hij de conclusie heeft getrokken dat het voorstel in beton gegoten bleek en er geen wijken mogelijk was. Hij ervaart dit als heel teleurstellend. Er is de wil om met iedereen samen te werken, maar zoals dit gaat is zeer teleurstellend. Ook al omdat er na de gesprekken niets meer is gezien of vernomen van de informateur en de formateur.

De heer **Hazenoot** (BBB) dankt voor de feedback die hij als 'stevig' ervaart. Als nieuwkomer is door BBB een intentieverklaring neergelegd die door iedereen vrijwillig is getekend. Het leek verstandig om te kijken hoe, in de toekomst als VV, met elkaar kan worden omgegaan. Het is niet zozeer bedoeld om tot een formatie of een coalitie te komen, maar gericht op de omgang in de toekomst. Het wordt nu door alle sprekers teruggelegd als basis voor de teleurstelling. Hij kan zich de teleurstelling voorstellen.

De heer **Van Dunné** (PvdA) begrijpt niet goed wat hij hoort. Wil de heer Hazenoot zeggen dat de intentieverklaring niet zag op het informatie- en formatieproces maar pas vanaf morgen ingaat?

De heer **Hazenoot** (BBB) antwoordt dat de intentieverklaring is bedoeld als hoe met elkaar omgegaan wordt in de komende bestuursperiode. Het is niet sec bedoeld voor de formatie en coalitievorming waarbij ieder de eigen punten wil terugzien. De uitslag van de verkiezingen heeft ervoor gezorgd dat iedereen naar de BBB keek. BBB had geen haast maar anderen wel. De wens was er voor een verkenner, een informateur, en alle adviezen zijn ter harte genomen. BBB heeft het specifieke verzoek gedaan om te kijken naar de inhoud. De kiezer heeft gesproken en is voor verandering. BBB is nieuw. De vraag is geweest om te kijken naar de inhoud en op basis daarvan is er een advies gekomen. Dat is besproken in het fractievoorzittersoverleg. Samen met de VVD en de PvdA leek dat advies uitstekend, uitgaande van de inhoud. Er werd gesproken over een 'rechts' advies maar BBB staat in het midden. Teleurstellend heeft de PvdA, overigens gemotiveerd, aangegeven niet mee te willen doen. Dat vindt zijn fractie nog steeds jammer. Hij wil nogmaals zeggen dat het advies tot stand is gekomen op basis van de inhoud van de programma's. Dat is belangrijk voor hem en het is de kernwaarde van de BBB. Daarna is in het fractieoverleg aangegeven dat dit een bijzonder advies is en natuur werd als onderbelicht ervaren. De verkiezingsuitslag heeft winst opgeleverd voor drie partijen: BBB, JA21 en Water Natuurlijk. Dat de zetelverdeling anders is geworden door het wegvallen van een aantal geborgde zetels, is een gegeven dat door de politiek zelf is bedacht. Interessant is dat het aantal geborgde zetels over natuur is verdubbeld. De politiek heeft daarmee een boodschap afgegeven.

Uiteindelijk zijn de overgebleven partijen doorgegaan en vonden zij nog twee partijen – op inhoud – die hierbij pasten. Met elkaar is het overdrachtdossier langsgelopen. Hij herkent vragen over de totstandkoming of opmerkingen over dichtgetimmerde meningen. Hoewel het vervelend is om te horen, zijn deze zaken niet nieuw. De beoogde coalitie heeft een aantal keuzes gemaakt aan de hand van het overdrachtdossier. Dit zijn keuzes die niet nieuw zijn, waar al aan gewerkt wordt door de organisatie en die als zodanig zijn vastgelegd. De urgentie is groot. De afgelopen bestuursperiode zijn al keuzes gemaakt. Hij wil de verantwoordelijkheid nemen, net als de partijen die hem vergezellen aan deze tafel. Hij heeft begrip voor de teleurstelling en het idee dat partijen onvoldoende gehoord zijn. Hij vindt dit vervelend. En hij zegt toe, indien hier in de toekomst iets aan te doen is, dat hij daar gehoor aan wil geven. Deze coalitie staat nu. Het is zeker niet dichtgetimmerd en deze coalitie staat open voor ieders mening, echter wel binnen de kaders zoals ze nu geschetst zijn. Dat is tot stand gekomen, niet op basis van politieke kleur, maar op basis van het overdrachtdossier. Het betreffen zaken die in de komende jaren alle partijen ter harte gaan, van de BBB of van welke andere partij dan ook. Alle partijen kunnen ervoor zorgen gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor de uitdagingen die wachten opdat dit waterschap de toekomst in kan. BBB heeft verantwoordelijkheid ten opzichte van het aantal kiezers. En alle VV-leden zoals hier aanwezig mogen trots zijn op het meest groene waterschap van Nederland met de grootste hoeveelheid gebiedsbeheerders.

Een aantal punten uit de verschillende verkiezingsprogramma's zijn herkenbaar opgenomen in het voorstel. Daarnaast zijn keuzes gemaakt vanuit het overdrachtdossier en het voorstel bevat geen enkel punt dat niet herkend kan worden. Een breed draagvlak is een groot woord. Er is voor alle VV-leden de verantwoordelijkheid om perspectief te bieden aan inwoners en bedrijven van Rijnland. Het concept-coalitieakkoord is herkenbaar, ook voor de organisatie omdat zij het moet uitvoeren. Hij kijkt uit naar de toekomst op basis van inhoud. Inhoud geeft richting aan de organisatie. Hij begrijpt dat het woord 'dieren' te weinig voorkomt, maar oevers komen wel voor die veilig en bestendig moeten zijn en waarmee problemen worden voorkomen ook wat betreft dieren omdat deze diervriendelijk worden aangepakt. Daartoe noemt hij mevrouw Dewkalie als pleitbezorger met de opzet van het landbouwportaal. Dat maakt duidelijk dat – binnen deze VV – leeft dat in een normale leefomgeving wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd.

Misschien had hij transparanter kunnen zijn, misschien had hij eerder terug moeten komen. Dat is misschien onervarenheid. De intentie die er is, is de toekomst van Rijnland voor de komende vier jaar en verder. Het proces wordt niet opnieuw gedaan. Er ligt iets wat goed is. Hij vraagt de VV-leden een open blik te durven hebben voor de beslissingen die genomen moeten worden, welke politieke kleur de fracties ook hebben. Er is niets dichtgetimmerd en de beoogde coalitie luistert graag.

De **voorzitter** concludeert dat er ook vragen zijn gesteld over hoe andere partijen kijken naar het gelopen proces.

De heer **Van Oeveren** (VVD) heeft goed geluisterd en begrijpt het chagrijn van diverse partijen. De VVD heeft het belang dat vooral gekeken wordt naar het belang van Rijnland en van iedereen die daar woont en werkt. Zijn fractie vindt het belangrijk dat er zo snel is gehandeld zoals is gedaan. Zoals aangegeven door de BBB kunnen heel veel partijen in het concept-coalitieakkoord datgene vinden wat zij zelf in hun verkiezingsprogramma hadden staan. Hij wil benadrukken dat er absoluut niets dichtgetimmerd is, dat hij focust op zaken die voor zijn partij van belang zijn en dat hij daarom heeft meegedaan in de coalitievorming. Kerntaken, verbetering van het op orde brengen, intensivering van een aantal programma's, maar ook de realisatie van het grootste project ooit, Haarlem Waarderpolder waar onverminderd mee doorgedaan moet worden. Zijn fractie vindt daarnaast dat het van belang is te kijken naar financiën en het richten op een schuldquote van maximaal 300% en maximaal 34% kapitaallasten. Dat is niet om er beter van te worden, maar opdat iedereen daar beter van wordt.

De heer **Van Dunné** (PvdA) is tot nu toe weggebleven van de inhoud, maar hij hoort 'allemaal beter van worden'. Hij ziet dat er een onderzoek gepland wordt naar het terugbrengen van de kwijtschelding. Als dat wordt teruggebracht dan weet hij zeker dat niet iedereen er beter van wordt. Dus wellicht kan het woord 'iedereen' iets genuanceerd worden.

De heer **Van Oeveren** (VVD) bevestigt het idee om dat te onderzoeken. Het zou inderdaad kunnen dat dit keuzes vraagt waar niet iedereen blij mee is. Zijn fractie vindt het belangrijk, gezien de omvang hiervan, om daarnaar te gaan kijken.

De heer **Van Dunné** (PvdA) concludeert dat het klopt dat niet iedereen er beter van wordt. Daar ging het hem om.

De heer **Van Oeveren** (VVD) vervolgt zijn betoog. Hij vindt het ook belangrijk om, namens de andere coalitiepartijen, te melden dat JA21 volwaardig lid is van deze coalitie maar geen hoogheemraad gaat leveren. Hij neemt daarom afstand van welke formulering dan ook met de opmerking dat JA21 volwaardig lid is van deze beoogde coalitie. Er is ook gevraagd hoe de VVD-fractie kijkt naar de intentieverklaring. Hij refereert aan hetgeen hij eerder heeft gezegd over dat er begrip is voor het gevoel van een aantal partijen niet betrokken te zijn bij de coalitievorming. Aansluitend bij het interruptiedebat tussen de heer Van Dunné en de heer Hazenoot benadrukt hij dat het gaat om een stuk voor de komende vier jaar. Hoe gaan we in de komende tijd met elkaar om? Er is de traditie om in een goede gedachtewisseling tot besluitvorming te komen met elkaar en zijn fractie ziet in de intentieverklaring een aansporing om dat te blijven doen.

De heer **De Vries** (Agrarisch) zit op een geborgde zetel voor Agrarisch. Het lijkt erop dat gemeend wordt dat dit een 'tweedehands' zetel is. Een aantal heeft daar uiting van gegeven. Hij vindt dat teleurstellend. In een democratisch proces in Nederland door zowel de Tweede Kamer als de Eerste Kamer, is besloten dat Agrarisch thuishoort op een geborgde zetel. Deze opmerking wenst hij wel te moeten maken. Hij staat achter de intentieverklaring, heeft deze ondertekend en wil er ook zo naar handelen in de toekomst. Het programma dat de beoogde coalitiepartijen met elkaar geschreven hebben, doet recht aan de belangen van Agrarisch binnen Rijnland.

De heer **Roorda** (CU-SGP) kan nu pas reageren op de heer Van Oeveren die aangaf dat JA21 nadrukkelijk tot de coalitie behoort. Dat is nieuwe informatie en hij refereert aan een e-mail met de berichtgeving dat JA 21 gedoogsteun geeft. Hij acht het van belang, voor de verslaglegging, om op te nemen dat dit een koerswijziging is.

De heer **Van Oeveren** (VVD) antwoordt dat, indien dit zo precies geformuleerd wordt, geen sprake is van een koerswijziging. In de loop van de onderhandelingen is afgesproken dit zo te zien. Er is inderdaad kort sprake geweest van gedoogsteun, maar op dit moment is er sprake van volwaardig lidmaatschap van de coalitie.

Mevrouw **Verkleij-Lemmers** (CDA) heeft geluisterd naar partijen en ze heeft teleurstelling gehoord. Zij wil zeggen dat het haar spijt dat het juiste proces onvoldoende is doorlopen. Zij concludeert dat er verschil is in verwachting, wat mensen willen horen en wat gehoopt wordt dat gaat gebeuren. Het proces kan niet meer

veranderd worden. Wat wel kan, is zorgen om het vanaf nu wel goed te doen. Zij wil aanreiken dat zij, en alle anderen aan de tafel, altijd bereid is en zijn om te luisteren. De telefoon kan altijd opgenomen worden en vragen kunnen beantwoord worden. Partijen hebben gezegd dat zij niet gehoord zijn. Maar deze partijen hebben wat haar betreft ook geen contact gezocht. Er is vaak sprake van een wederkerigheid, ook dat door onbekendheid met elkaar misschien nog niet gedurfd is om te bellen. Zij zou willen uitspreken om met elkaar in gesprek te gaan en te blijven, ook vanuit de intentie die ondertekend is.

De heer **Van Dunné** (PvdA) steekt zijn vinger op.

Mevrouw **Verkleij-Lemmers** (CDA) bevestigt dat zij de heer Van Dunné op bezoek gehad heeft. Hij heeft haar bedrijf gezien en haar kaas gekocht. Zij licht toe uitgenodigd te zijn met de intentie om mee te doen omdat de fractie vindt dat zij een bijdrage kan leveren. Er werd gezegd door de PvdD dat het CDA en VVD veroorzakers zijn van de klimaatcrisis. Haar wedervraag is om dit met feiten te onderbouwen. Zij is van mening dat het hard is om te zeggen dat het CDA de veroorzaker is. Volgens haar is het de samenleving die aangewezen kan worden als de veroorzaker. Zij spreekt de hoop uit dat in het concept-coalitieakkoord de feitelijke inbreng van partijen herkend wordt. In ieder geval is getracht rekening te houden met de inbreng. Die intentie was er in ieder geval.

Mevrouw **Corbey** (Natuurterreinen) refereert aan de woorden van de heer Hazenoot waarin hij de hoop uitsprak dat dit debat een start kon zijn van een constructieve samenwerking. Zij is het hiermee hartgrondig eens. Zij ziet ook dat er sprake is van diepe emoties en diepe teleurstelling over een aantal zaken. Zij zou willen teruggaan naar de avond van Jan Swaag, de verkenner. Zijn rapport benoemde onderwerpen die door alle partijen als belangrijk genoemd werden. Geen enkele partij zou worden uitgesloten en er was een grote bereidheid tot samenwerking. Persoonlijk vond zij het belangrijk dat alle partijen vonden dat er geen diepe scheiding mocht zijn tussen oppositie en coalitie en dat er in de VV veel meer samenwerking zou moeten zijn. Zij spreekt de hoop uit om dat in de komende jaren te kunnen bereiken. Het advies van de heer Swaag met BBB, CDA, Agrarisch en PvdA leek evenwichtig, maar in het debat dat daarna volgde, werd natuur gemist door een aantal partijen.

De heer **Van Dunné** (PvdA) geeft aan dat het nu klinkt alsof er een debat is geweest. Quod non. De fractievoorzitters kregen staande de vergadering het advies van de informateur en hebben in diezelfde vergadering een eerste reactie gegeven. Er heeft geen debat plaatsgevonden. Of heeft hij iets gemist?

Mevrouw **Corbey** (Natuurterreinen) beaamt dat er geen debat is geweest. Het betrof de presentatie van het rapport en er was gelegenheid om hierop te reageren. Dit waren de eerste reacties die gegeven werden en daarin werd aangegeven dat natuur niet zozeer een links-rechtsthema is. BBB, CDA, VVD, Agrarisch; allen gaan zij voor een groot natuurbelang. Vervolgens heeft de PvdA besloten om niet aan de coalitie deel te nemen waarop haar fractie benaderd is door de heer Hazenoot en zij niet lang getwijfeld heeft. Het belang van natuur wordt gedeeld in de coalitie en alle andere partijen en haar fractie wilde graag deelnemen. Wat haar betreft ligt er een akkoord dat de moeite waard is. Zij zou daar ook graag een inhoudelijk debat over voeren. Het concept-coalitieakkoord, met de nadruk op concept, bevat een aantal heel goede uitgangspunten en een werkzame basis voor de komende vier jaar. Wat haar betreft is het goed dat de coalitie een kleine meerderheid heeft. De coalitie zal dan ook altijd op zoek moeten naar een breed draagvlak in de VV. Voorts is het belangrijk te melden dat dit een akkoord is op hoofdlijnen. Uitwerking ervan is nodig en zij hoopt dat dit kan plaatsvinden in een goede sfeer en een goede harmonie.

De **voorzitter** concludeert dat er vooral is gesproken over het proces en niet over de inhoud van het conceptprogramma. Gevoelens, gedachten en eerste reflecties zijn gedeeld. Hij doet de suggestie om het debat af te ronden met een korte tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Van Dunné** (PvdA) heeft enkele bemerkingen naar aanleiding van de beantwoording. De heer Hazenoot antwoordde dat iedereen naar de BBB keek, reden waarom het zo is gedaan. Hij heeft dat zo niet gezien. Het was wellicht zo dat BBB het voortouw nam door het sturen van een intentieverklaring die twee dagen later getekend moest worden. Dat neemt niet weg dat de intentieverklaring goed was. Zijn fractie betwijfelt dat iedereen keek naar BBB en lijdzaam afwachtte. Hij is benieuwd naar de interpretatie van het woord 'breed draagvlak' door de coalitie. Kan daar nog meer

duiding op komen? Hij begrijpt mevrouw Corbey als ze zegt met weinig te zijn en dat daarom een breed draagvlak nodig is, maar het verleden gaf niet automatisch deze eerste indruk. Hij is evenwel positief en wil naar de toekomst kijken. De eerste indruk gaf iets anders aan.

Hij heeft nu niet de behoefte om te discussiëren over een coalitieakkoord, dat soms concept-coalitieakkoord of een 99% versie wordt genoemd. Hij zou willen oproepen om te proberen de besluiten en de inhoudelijke uitwerking van het coalitieakkoord voor de komende vier jaar met een draagvlak te nemen. Hij suggereert een breed draagvlak van tenminste 20 zetels van de 30 zetels hier aan tafel. Hij is niet teleurgesteld over de inhoud, maar wel teleurgesteld over het proces. Evenwel is nog niet over de inhoud gesproken.

Mevrouw **Dewkalie** (Water Natuurlijk) verwijst naar het woord 'haast' dat de formerende partijen in hun mond nemen. Haar fractie heeft geen haast. De formerende partijen geven voorts aan dat zij het goed hebben bedoeld. De VV heeft het verkeerd begrepen. De VV heeft niet gebeld. Er zijn geen gesprekken geweest op verzoek van de VV. Andersom geredeneerd is de VV op gesprek gegaan. Het voelt als dat de VV niets gedaan heeft en dat is wat haar betreft niet aan de orde. Zij hoort dat er sprake is van een breed draagvlak, maar Natuurterreinen zegt dat dit de kleinst mogelijke meerderheid is. Dan is er toch geen sprake van een breed draagvlak? Wat betreft de intentieverklaring kan zij niet duiden voor wanneer dit geldt. Geldt dit voor de informatiefase? Geldt dit voor de formatiefase? Zij hoort sommige partijen zeggen dat dit voor de toekomst is, alsof de intentieverklaring nu niet geldt. Hoe moet zij dit nu zien? Over JA21 wordt duidelijk vermeld dat JA21 gedoogsteun geeft.

De **voorzitter** verzoekt mevrouw Dewkalie geen vragen te herhalen. De vraag over JA21 is beantwoord. Hij heeft zonet gehoord dat het is begonnen als gedoogsteun en intussen zijn zij volwaardig lid van de coalitie. Hij begrijpt niet wat de vraag is van mevrouw Dewkalie. En zij leveren geen hoogheemraad.

Mevrouw **Dewkalie** (Water Natuurlijk) meent dat gedoogsteun iets anders is dan volwaardig coalitiepartner. Dit zijn twee verschillende interpretaties en zij vraagt om duidelijkheid. Als zij geen hoogheemraad leveren, dan geven zij gedoogsteun, althans dat is haar interpretatie daarvan.

De heer **Van Dunné** (PvdA) merkt op dat de heer Van Oeveren sprak over een volwaardige coalitiegenoot. Spreekt hij namens de gehele coalitie? Hij denkt dat dat de vraag is die de oppositie stelt.

De heer **Van Oeveren** (VVD) spreekt namens alle andere partijen omdat dit onderling zo is afgesproken.

Mevrouw **Dewkalie** (Water Natuurlijk) heeft nog een laatste punt over de opmerking van de heer Hazenoot die zei dat hij misschien eerder in het proces had moeten terugkomen. Hij geeft aan dat dit de kans is om dat te doen maar tegelijkertijd wil hij het proces niet overdoen. Zij verzoekt meer duidelijkheid over deze tegenstrijdigheid.

De heer **Van der Kaap** (PvdD) hoort woorden als inhoud, samenwerking en zelfs gedachte-uitwisseling. Dit heeft helemaal niet plaatsgevonden. In geen enkele vorm is er sprake van gedachte-uitwisseling. Die open blik heeft zijn fractie niet gevonden. Daarnaast heeft hij geen enkele reflectie gehoord op wat met de informateur besproken is. Of op wat met de formateur besproken is. De kreet 'samenwerking' is voor hem dan ook een loze kreet. In antwoord op mevrouw Verkleij wil hij zeggen dat Nederland te maken heeft met de grootste bio-industrie. Nederland kent de grootste dierdichtheid van de hele wereld. Er zijn problemen met megastallen. Er zijn problemen met Q-koorts. Wil zij beweren dat het CDA daarmee in het verleden niets te maken had?

De heer **Van Egmond** (BBB) heeft de aantijging van de heer Van der Kaap nu tweemaal gehoord. Hij vindt dit in het gebied van Rijnland en specifiek in deze zaal totaal ongepast. Dit gebied kent een totaal grondgebonden veehouderij en weet heel goed wat met het vee wordt gedaan. Hij zou dit liever niet meer willen horen in deze zaal.

Mevrouw **Verkleij-Lemmers** (CDA) blijft erbij dat het CDA niet alleen hiervoor verantwoordelijk is geweest. Besluiten in de Tweede Kamer worden door een meerderheid van de Kamer genomen. Als de heer Van der Kaap dat anders ziet, dan is dat zo. Zij meent dat ze dit, als CDA'er, niet hoeft te accepteren.

De heer **Van der Kaap** (PvdD) stelt dat de waarheid soms pijnlijk is. De waarheid moet wel gezegd worden en hij zal dit blijven zeggen, ook voor de vee-industrie in Nederland.

De **voorzitter** houdt persoonlijk zeer van een discussie scherp aan de wind. Mochten mensen zich persoonlijk aangevallen voelen, dan is dat volgens hem niet de bedoeling. Hij verzoekt de aanwezigen in hun politieke bewoordingen hiermee rekening te houden.

De heer **Van Egmond** (BBB) meent dat er geen sprake is van een persoonlijke aanval, maar van een aanval op een sector in Rijnland. De aanval raakt mensen die dieren houden en grondgebonden werken en de natuur hoog in het vaandel hebben.

De **voorzitter** heeft een eigen, korte reflectie gegeven. Hij verzoekt de VV-leden altijd te zoeken naar een subtiel midden dat in woorden gevonden kan worden.

De heer **Van den Berg** (AWP) is ook werkzaam bij Pro Demos alwaar hij veel toekomstige waterschappers heeft getraind. De trainees vroegen of er sprake is van enige politiek in een waterschap. Iedereen hier aanwezig of via de stream meeluisterend kan concluderen dat dat absoluut het geval is.

Over de intentieverklaring hoort hij dat het niet over de formatieperiode gaat maar vooral over de toekomst. Voor hem begon de toekomst op het moment dat hij zijn handtekening zette onder de intentieverklaring.

De **voorzitter** stelt dat het antwoord hierop is gegeven door de heer Hazenoot. Het geldt voor het hele proces en niet alleen voor de formatie.

De heer **Van den Berg** (AWP) wil gezegd hebben dat zijn fractie geen haast had. Hij hoort zeggen dat iedereen haast had. Vervolgens wordt erover gesproken dat er alleen winnaars zijn en geen verliezers. Verliezers zijn er echter wel. De kiezers van het CDA zijn voornamelijk naar de BBB gelopen. Dat geeft niet. Maar verliezers zijn er dus wel.

Mevrouw **Verkleij-Lemmers** (CDA) hoort zeggen dat het CDA een verliezer is. Waar staat geschreven dat alleen winnaars in de coalitie mogen zitten?

De heer **Van den Berg** (AWP) reageert slechts op wat door BBB werd aangegeven. Dat andere heeft hij nooit gesteld. Hoe het ook zij, een partij die geen hoogheemraad levert, zal door de VV, en ook door de buitenwereld, gekenschetst worden als partner met gedoogsteun. De onduidelijkheid hierover is weggenomen.

De **voorzitter** wil hierop zeggen dat de partij waarover wordt gesproken niet aanwezig is in deze zaal. Er is een afmelding met reden ontvangen. Er is enkele keren aangegeven wat wordt bedoeld. Het is net op het randje dat een eigen interpretatie wordt gegeven en daarmee een kleuring van de partij die zich op dit moment niet kan verdedigen. Hij verzoekt de heer Van den Berg hier voorzichtig mee te zijn.

De heer **Van den Berg** (AWP) wil zeker voorzichtig zijn. Wat hij wil aangeven, is dat de ontstane onduidelijkheid zoveel zegt over het communicatieproces tijdens deze formatie.

Mevrouw Verkleij zei dat zij door niemand gebeld is tijdens de formatie. Echter, zijn fractie wacht op een reactie op de inbreng aan de informateur en de formateur. Tot die tijd heeft hij zich enigszins op de vlakte gehouden.

In reactie op de vraag van de formerende partijen dat als zij er iets aan kunnen doen, zij dat zeker zullen doen in de toekomst, draagt hij drie suggesties aan. Er kan een tussenverslag van de formateur geleverd worden. Gesprekken met alle partijen voeren, assumpties uitspreken en bespreken. Echt samenwerken is het gesprek aangaan met alle partijen zoals zij hopelijk als formerende partijen ook hebben gedaan. Ten slotte is het advies om niet zo snel over opmerkingen van partijen heen te stappen. Hij meent dat snel over gevoelens van andere partijen heengestapt wordt. Aangegeven wordt dat het mogelijk transparanter had gekund. Het past deze kleine meerderheid van de VV om de lieslaarzen uit te trekken en het blootsvoets – of desnoods op waterschoentjes – te benaderen om het daarna over de inhoud te hebben.

De heer **Van Strien** (50PLUS) heeft hier weinig aan toe te voegen. Zijn fractie heeft zowel bij de informateur als bij de formateur gesteld dat hij realistisch moet zijn. 50PLUS heeft één zetel en dat houdt in dat het realistisch is om te stellen dat hij geen coalitiepartner kan zijn, laat staan gevraagd wordt.

De heer **Hazenoot** (BBB) wil over het onderwerp kwijschelding een punt van zorg wegnemen bij de PvdA. Er wordt niemand slechter van. Hij heeft partijen in deze zaal gehoord die menen dat gekeken moet worden naar de huidige regeling. Het gaat om een bedrag van 8 miljoen euro in de kostenexploitatie. Dit kan in de nabije toekomst zelfs oplopen naar 10 miljoen euro en daarvan is hij van mening dat het niet verantwoord is om hier niet naar te kijken. Het is niet zo dat minder bedeelden tekort gedaan worden en het is ook niet zo dat iedereen hier slechter van wordt. In ieder geval is dat niet de intentie. Hij waardeert het van de PvdA dat zij positief willen kijken. De suggestie om 20 zetels als breed draagvlak te hanteren zal meegenomen worden. Er zullen veel besluiten genomen moeten worden en in het belang van Rijnland zullen alle partijen nodig zijn. Een breed draagvlak is ons 'aller verantwoordelijkheid om die beslissingen te nemen'.

In reactie op Water Natuurlijk deelt hij mee dat er wel degelijk gesprekken zijn geweest. Op een aantal punten werd verschil opgemerkt maar de gesprekken zijn er geweest.

Wat betreft de intentieverklaring is deze, zoals gezegd, van toepassing op het gehele proces, dus ook het formatieproces. Mogelijk had dit anders gekund, maar de intentie was er in ieder geval.

Mevrouw **Dewkalie** (Water Natuurlijk) vraagt op welke punten zij verschillen.

De heer **Hazenoot** (BBB) noemt het gebied veenweide en de toekomst ervan. Dat is voor de kiezers van BBB enorm belangrijk en daarom is dit ook opgenomen in het verkiezingsprogramma. Daarnaast is 'peil volgt functie' voor BBB heel belangrijk en daar kijkt Water Natuurlijk anders tegenaan.

Mevrouw **Dewkalie** (Water Natuurlijk) herkent zich daar niet in.

De heer **Hazenoot** (BBB) antwoordt dat dit in het verslag staat. Hij vervolgt zijn betoog. Met betrekking tot de reflectie op samenwerking vindt hij het jammer om te horen dat de PvdD het een loze kreet noemt. In het proces om tot een coalitie te komen, kan het zijn dat een andere keuze gemaakt wordt in het geval dat verschillen groot zijn. Hoe vervelend dat ook is, wordt daar een andere keuze in gemaakt. Hij zegt toe dat de toekomst moet bewijzen dat, wat hem betreft, samenwerking geen loze kreet is. Richting het AWP zegt hij dat er een verslag is van de informateur en de fractie AWP kijkt naar een andere manier van kwijschelding.

De heer **Van den Berg** (AWP) reageert dat hij gevraagd heeft naar het verslag van de formateur. Daarnaast is kwijschelding geen punt van aandacht dat door hem is ingebracht.

De heer **Hazenoot** (BBB) antwoordt dat in het AWP-partijprogramma staat dat niet alleen BBB iets anders wil. Hij zegt toe het verslag aan de vergadering te doen toekomen.

Afsluitend heeft hij een reactie op mevrouw Dewkalie die het boek liet zien van Hans Vollaard. Dit boek hebben alle VV-leden ontvangen en in dit boek staat op pagina 87, tabel 4, een verslag van 2 miljoen burgers die de Kieswijzer hebben geraadpleegd. Dit heeft aangetoond dat 75% van deze mensen (inclusief de neutrale meningen) het punt 'Watertekort, waar moet dat naar toe?' een heel belangrijk onderwerp vindt. Kijkend naar het concept-coalitieakkoord is hij van mening dat hierin een reflectie staat op hetgeen in tabel 4 wordt aangegeven.

De heer **Van den Berg** (AWP) meent dat sprake is van een bijzondere manier van interpretatie van deze tabel. De mensen die 'neutraal' hebben aangegeven vinden niet dat het onderwerp Watertekort het meest belangrijk is. Dat vindt hij een verdraaiing van cijfers.

De heer **Van Dunné** (PvdA) stelt dat met de Bijbel en met statistiek alles verklaard kan worden. Met excuses voor de mensen die hier aanstoot aan nemen.

De heer **Hazenoot** (BBB) antwoordt dat hij van de feiten en cijfers is. Het staat in de tabel.

De **voorzitter** meent dat sprake is van uitlokking door de heer Hazenoot. Hij biedt de heer Hazenoot te zijner tijd het boekje "How to lie with statistics" aan, dat inzicht geeft in hoe vrijelijk met de waarheid kan worden omgegaan.

De heer **Van Oeveren** (VVD) heeft een aantal partijen horen zeggen dat zij geen haast hebben. Hij snapt dat die partijen dat zeggen. Zijn partij heeft wel haast, in het belang van Rijnland.

Mevrouw **Baerveldt** (Water Natuurlijk) vraagt of de heer Van Oeveren het met haar eens is dat haastige spoed zelden goed is. Soms leidt temporiseren tot een beter product, wat uiteindelijk beter is voor Rijnland. Zoals de discussie hier verloopt, acht zij die niet goed voor Rijnland.

De heer **Van Oeveren** (VVD) meent dat dat pas kan worden beoordeeld zodra gesproken wordt over de inhoud van het stuk dat voorligt. Dat is tot nu toe niet gedaan. Hij is het op dit moment dan ook niet met mevrouw Baerveldt eens.

De heer **De Vries** (Agrarisch) hoort in het laatste betoog van de heer Van Dunné een opening voor discussie en een constructieve houding naar de toekomst toe. Hij is daar zeer mee ingenomen.

De heer **Van Dunné** (PvdA) antwoordt dat schijn kan bedriegen.

De heer **De Vries** (Agrarisch) neemt dat ongewisse voor lief op dit moment.

Mevrouw **Corbey** (Natuurterreinen) wil reageren op het draagvlak en hoe breed dit zou moeten zijn. Het streven zou maximaal moeten zijn: 30 zetels. Indien dat niet mogelijk is, dan lager, maar dat zou in ieder geval het streven moeten zijn. Dat kan alleen bereikt worden als goed naar elkaar wordt geluisterd en wordt gewerkt aan de inhoud. Dat geldt niet alleen voor het coalitieakkoord, maar zeer zeker ook voor de uitwerking ervan. Zij hoopt hieraan snel toe te komen en dat er gelegenheid komt om na te denken over de inhoud van het concept-coalitieakkoord. Als partijen dat kunnen laten weten, kan dat meegenomen worden.

De **voorzitter** concludeert dat het feit dat niet toegekomen is aan spreken over de inhoud van het concept-coalitieakkoord wel iets zegt over het gevoel dat er heerst over het doorlopen proces. Dat hebben een aantal mensen in de zaal ook uitgesproken. Hij weet zeker dat daar op een later moment nog over gesproken zal worden. Hij sluit het onderwerp hiermee af.

10. Motierapportage en overzicht toezeggingen

De **voorzitter** vermeldt dat de motierapportage en het overzicht toezeggingen aangeven dat nog een aantal zaken openstaan.

De heer **Van den Berg** (AWP) merkt heel generiek op dat de lijst met toezeggingen veel zaken vermeldt die niet afgedaan zijn en niet meer zo jong zijn. Hij vraagt of er op enig moment op gereflecteerd kan worden waarom deze toezeggingen nog niet zijn afgehandeld.

De **voorzitter** antwoordt ernaar te zullen kijken en in de volgende vergadering aan te geven wat afgehandeld kan worden en welke zaken eventueel opnieuw belegd moeten worden (toezegging).

De motierapportage wordt zonder verdere bespreking vastgesteld.

11. Rondvraag

De heer **Stenfert Kroese** (PvdD) wil zeggen dat, aan de hand van hetgeen is besproken bij agendapunt 9.1, hij het optreden van de coalitiepartijen erg vond lijken op het optreden van Mia en Dion zoals dat de afgelopen weken in de publiciteit kwam. Hij spreekt de hoop uit dat deze partijen in de komende tijd geen toontje hoger maar een toontje lager gaan zingen.

De **voorzitter** acht dit geen punt voor de rondvraag. Het is hem duidelijk dat het optreden dit gevoel opriep.

12. Sluiting

De **voorzitter** memoreert het feit dat aan deze tafel drie D&H-leden zitten voor wie dit de laatste inhoudelijke vergadering is. Er wordt nog afscheid van hen genomen. Hij vindt evenwel dat deze leden een applaus verdienen voor al het werk dat door hen is verzet.

De VV-leden laten luid applaus horen.

De **voorzitter** sluit hierop de vergadering.